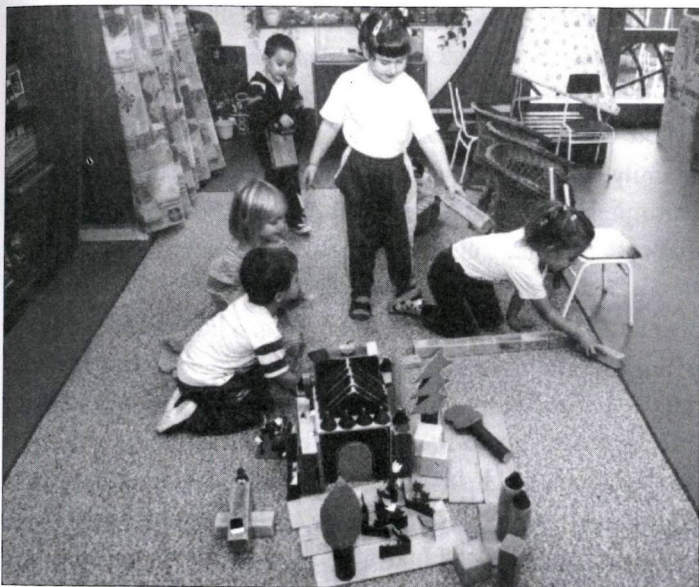

Együtt – egymásért

(az óvodapedagógus-képzés
és az óvodai nevelés)

A rendszerváltás óta eltelt évtized a közoktatásban és a felsőoktatásban az új esélyek, lehetőségek és kihívások évtizede volt. A gyorsuló ütemű változások sora a pedagógia világának jelentős gazdagodásával járt a nevelési teória és a praxis területén egyaránt. Igaz ez az óvodai nevelés, valamint az óvodapedagógus-képzés vonatkozásában is. A 3–6–7 éves korosztály személyiségformálására hivatott intézmény mindig is érzékeny volt a társadalmi változásokra, kialakulásától kezdve viszonylagos gyorsasággal reagált a vele szemben támasztott elvárásokra.

A természeténél fogva gyakorlatorientált óvodapedagógus-képzésnek pedig létkérdése, hogy képes legyen az óvodai nevelés funkcióihoz igazodni, s azzal paralel megfelelni a társadalmi követelményeknek.

*Mit tud? Miben hisz?
Mitől lesz több
a gyermek?*

A kisgyermeknevelésre felkészítő pedagógusképzés, valamint az óvodai nevelőmunka csakis együtt lehet kellő hatékonyságú, egymásra támaszkodva tölthetik be társadalmi funkciójukat. Milyen főbb kihívások és változások jellemzik ma ezeket a területeket? Vessük össze az óvodai nevelés, valamint az óvodapedagógus-képzés törvényileg meghatározott célját! „Az óvodai nevelés célja az, hogy az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakozását elősegítse, az életkori és egyéni sajátosságok és az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével, ideértve a különleges gondozást igénylő gyermek ellátását is.” (Óvodai nevelés országos alapprogramja, MKM, Bp. 1996.)

Képzési célunk: „Olyan értelmiségi óvodapedagógus szakemberek képzése, akik jól meg-alapozott általános és szakmai műveltségük, fejlett pedagógiai képességeik, ön- és ember-ismeretük, gyermekközpontú, érzelemgazdag beállítódásuk birtokában – a családdal és a társadalmi környezettel együttműködve – alkalmasak az óvodás gyermekek tudatos fejlesztésére, nevelésére, az egyetemes és nemzeti értékek, erkölcsi normák közvetítésére.” (158/1994. [XI. 17.] sz. kormányrendelet).

Hosszan tartó elemzés nélkül is kitetszik, hogy mindkét intézmény a humánumot helyezi a középpontba, amikor a gyermeki személyiség egészséges fejlődését és az azt biztosítani képes óvodapedagógus szakmai műveltségének legfőbb elemeit hangsúlyozza.

Ismeretes, hogy az intézményes nevelőmunka feladatköre az elmúlt évtizedekben alapvető változásokon ment át. Ismeretátadó funkciója differenciálódott, a nevelési reformokat elindító pedagógiai szemlélet és környezet változásainak fordulatait kell elviselnie, szocializációs szerepköre egyre szélesedik. A korábbiakhoz képest új feladatai születtek, vagy kerültek a figyelem középpontjába. A teljesség igénye nélkül emelek ki azokból néhányat.

A családi nevelés hiányosságait csökkentő, korrigáló funkció.

Megnőtt a szocializációs folyamat időtartama, ezért az intézményes nevelési szféra túlhaladja a hagyományos határokat. Megoldandó nevelési probléma az a tény, hogy minden hatodik gyermek esetében valamilyen személyiségfejlődési zavar mutatkozik, amelynek korrigálásában a szülők ritkán tudnak partnerek lenni. A közösségi keretek fellazultak, kevés a valódi, humanizált közösség, amely a pedagógiai munkát segítené. A külső hatások sorában dominánsan jelennek meg a tárgyi, anyagi értékek a humanisztikus értékekkel szemben. Jóval több elvárás, teher hárul a pedagógusokra, mint pár évtizeddel ezelőtt.

Az elmúlt évszázad végén lezajlott társadalmi-gazdasági változások következtében napjainkban a közoktatás más, mint amilyen a 70-es években volt. Szükségszerű, hogy nem maradhatott meg a régi formájában a pedagógusképzés sem. Minél gyorsabban és rugalmasan kell reagálnia a társadalmi és a közoktatási átalakulásokra ahhoz, hogy saját funkcióját ténylegesen be tudja tölteni.

Napjainkban a pedagógusképzés a felsőoktatás integrációs folyamatai közepette, tehát sajátos körülmények között kell, hogy újrafogalmazza önmagát és azokat a feladatokat, amelyekkel minél sikeresebben tudja teljesíteni a társadalmi követelményeket s meghatározott céljait.

Meglátásom szerint ma az óvodapedagógus-képzés akkor tekinthető korszerűnek, ha a szakmai ismeretek oktatásán túl előtérbe helyezi az értelmiségi életmódra való felkészítést, továbbá a hivatásra, a személyiség „megfelelő működtetésére” irányuló nevelőmunkát. Aki bármilyen életkorú emberekkel foglalkozik, az a személyiségével, mint legfőbb munkaeszközzel dolgozik, s ezért a pedagógusi személyiséget éppúgy fejleszteni kell, mint a szakmai professzió legfontosabb ismereteit. Törekvése tehát a főiskolai szintű óvodapedagógus-képzésnek, hogy gyakorlatorientáltsága mellett fejlesztési szándékát a leendő pedagógusok személyiségére irányítsa.

Ezt szolgálja a tanterv folyamatos fejlesztése, a hallgatók korszerű elméleti tudáshoz juttatása a társadalmi ismeretek, a pszichológiai, a neveléstudomány és a tantárgy-pedagógiák vonatkozásában. Ezért fejlesztjük a hallgatók képességét az egységes nevelőhatás, a differenciált megközelítés, a multikulturális személetmód, az integráció komplex megvalósítására.

Elengedhetetlennek tartom, hogy a jövő óvodapedagógusai minden körülmények között, szakmai önismerettel el tudják dönteni, hogy: Mi a megoldandó feladat? Mit tehet? Mit tud? Miben hisz? Mitől lesz több a gyermek és saját maga? Mit kell tennie ahhoz, hogy óvodapedagógusi kompetenciája hiteles maradjon?

Mindezt nem egyszerű megoldani a hároméves főiskolai képzés során, amelyben nemcsak segítő, hanem akadályozó tényezők is működnek. Gondolok a pedagóguspálya presztízsére, a főiskolára kerülő hallgatók „merítési körére”, a képzés finansziális szűkösségére, az elhelyezkedés nehézségére, az információrobbanásra, az ismeretek elavulásának felgyorsulására stb.

Az óvodai nevelés csaknem két évszázados története során bebizonyosodott, hogy szükség van az óvodára, hiszen ez a legértékesebb időszak a gyermek fejlesztésében. Ebből következik, hogy szükség van és lesz a jövőben is az óvodapedagógus-képzésre, mert minden nehézség ellenére, a korszerűen képzett, magas szintű szakmai műveltség birtokában lévő pedagógus képes teljesíteni azokat a funkciókat, amelyekkel az óvoda a család nevelőmunkáját kiegészíti, vagy annak hiányait pótolja.

Ilyen szerepkörnek számít a gyerekek felkészítése az iskolai életmódra, tájékozottságuk, fizikai-pszichés-szociális képességeik olyan szintre fejlesztése, amelynek birtokában alkalmasak lesznek a céltudatos tanulásra. Sokféle ok miatt napjainkban a szülők jelentős része önállóan nem tudja elvégezni ezt a feladatot. Az óvodai nevelésnek mindig fontos alkotóeleme volt az iskolaelőkészítés, korszerű szemlélettel annak tekintjük ma is. A közoktatás régi törekvése az iskola bevezető szakaszának a közelítése az óvodához a nevelés-oktatás koncepciójában és módszereiben. Ma már ennek az elgondolásnak gyakorlati megnyilvánulásai is léteznek. (Például az általános művelődési, nevelési központok, vagy az óvodaiskolák esetében.)

A törekvés kiszélesedésének személyi feltétele a pedagógusokban rejlik. Olyan óvodapedagógusokat és tanítókat kell képezniük, akik a nevelőmunka integráns részeként folyamatos és minőségivé tudják tenni a gyerekek alkalmassá tételét az alapvető tevékenységek (játék és tanulás) arányainak megváltoztatására.

Egyetemünk pedagógiai főiskolai karán a csaknem másfél évtizede működő óvodapedagógus-képzéssel azt is kívánjuk szolgálni, hogy az óvodapedagógia elmélete és gyakorlata hasssa át a tanítóképzést, illetve a tanítóképzés régi jó hagyományai, tudományágai segítsék az óvóképzés tartalmát és minőségét. A főiskola keresettsége az alap- és továbbképzésben igazolja, hogy jó úton járunk, mert az óvodák és iskolák pedagógusai megfelelő felkészültséget kapnak gyakorlati nevelőmunkájukhoz intézményünkben.

„A rugalmas iskolakezdés ellenére nő azoknak a gyerekeknek a száma, akik az olvasás-íráshoz szükséges valamely rész-képesség fejletlenségével kezdik el az iskolát. ... Ha az első évfolyamokon nem, vagy hiányosan sajátítják el az olvasás-írás jelrendszerének használatát, a későbbi évfolyamokon bebozthatatlan az ebből eredő hátrány.”

(Ligeti Csákné, ÚPSZ, 2002. okt. 63. o.)